

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารที่ปรากฏในบรรณานุกรมท้ายเล่มของวิทยานิพนธ์ ภาสัชคำสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2526 จำนวน 148 เล่ม และรายงานการวิจัยของอาจารย์คณะภาสัชคำสตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2526 จำนวน 50 เล่ม รวมวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยที่นำมาใช้เป็นประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 198 เล่ม ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดลุ่มมติดฐานไว้ดังนี้คือ

1. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาสัชคำสตร และรายงานการวิจัยของอาจารย์คณะภาสัชคำสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ้างถึงวารสารภาษาอังกฤษมากกว่าวารสารภาษาไทย
2. วารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาสัชคำสตร และในรายงานการวิจัยของอาจารย์ฯ เป็นวารสารที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านภาสัชคำสตร
3. วารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาสัชคำสตร และในรายงานการวิจัยของอาจารย์ คณะภาสัชคำสตร มีอายุในช่วง 0-5 ปี
4. รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาสัชคำสตร และในรายงานการวิจัยของอาจารย์ คณะภาสัชคำสตร มีความสัมพันธ์กัน
5. รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาสัชคำสตร และในรายงานการวิจัยของอาจารย์ ฯ ร้อยละ 80 เป็นวารสารที่มีในหอสมุดคณะภาสัชคำสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

1. ปริมาณการอ้างอิงวารสาร

จากจำนวนวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย 198 เล่ม มีปริมาณการอ้างอิงทั้งหมด 11,129 ครั้ง โดยเป็นจำนวนการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ 10,010 ครั้ง และในรายงานการวิจัย

1,119 ครั้ง และจากปริมาณการอ้างอิงทั้งหมดดังกล่าว เป็นการอ้างอิงวารสาร 7,982 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 71.72 ของปริมาณการอ้างอิงทั้งหมด โดยจำแนกเป็นการอ้างอิงวารสารในวิทยานิพนธ์ 7,279 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 65.40 และการอ้างอิงในรายงานการวิจัย 703 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.32 นอกจากนี้ยังพบว่าในวิทยานิพนธ์มีการอ้างอิงวารสารที่ไม่สมบูรณ์และไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของการอ้างอิงทั้งหมด และเป็นการอ้างอิงวารสารที่ไม่สมบูรณ์ในรายงานการวิจัย 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.10 ดังนั้นรายการอ้างอิงวารสารในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์จึงมีจำนวน 7,263 ครั้ง และ 692 ครั้งตามลำดับ รวมเป็นรายการอ้างอิงวารสารทั้งสิ้น 7,955 ครั้ง

2. รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

วารสารที่ได้รับการอ้างอิงมีจำนวนทั้งสิ้น 797 ชื่อ แยกออกเป็นวารสารภาษาไทย 54 ชื่อ และวารสารภาษาต่างประเทศ 743 ชื่อ สำหรับวารสารภาษาไทยได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ 42 ชื่อ มีปริมาณการอ้างอิง 139 ครั้ง และในรายงานการวิจัย 25 ชื่อ มีปริมาณการอ้างอิง 72 ครั้ง วารสารภาษาต่างประเทศได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ 713 ชื่อ มีปริมาณการอ้างอิง 7,263 ครั้ง และในรายงานการวิจัย 177 ชื่อ มีปริมาณการอ้างอิง 692 ครั้ง

วารสารภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในวิทยานิพนธ์คือ สารศิริราช ได้รับการอ้างอิงร้อยละ 12.95 ของปริมาณการอ้างอิงวารสารภาษาไทยในวิทยานิพนธ์ รองลงมาคือ สารมิตรสาร ได้รับการอ้างอิงร้อยละ 7.19 ส่วนวารสารภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในรายงานการวิจัยคือ เชียงใหม่เวชสาร ได้รับการอ้างอิงร้อยละ 18.06 ของปริมาณการอ้างอิงวารสารภาษาไทยทั้งหมดในรายงานการวิจัย รองลงมาคือ วารสารของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้รับการอ้างอิงคิดเป็นร้อยละ 16.67

สำหรับวารสารภาษาต่างประเทศที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในวิทยานิพนธ์และในรายงานการวิจัยคือ Chemical Abstracts ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ร้อยละ 5.49 และในรายงานการวิจัยร้อยละ 18.55 รองลงมาได้แก่ Journal of Pharmaceutical Sciences ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ร้อยละ 5.12 และในรายงานการวิจัยร้อยละ 7.26

3. ขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

จากการวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง พบว่าทั้งวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยอ้างอิงวารสารในหมวดแพทย์ศาสตร์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68.15 และ 69.65 ตามลำดับ รองลงมาคือ หมวดวิทยาศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 30.19 และ 26.45 ตามลำดับ และเมื่อนำวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในหมวดทั้งสองมาจำแนกตามหมวดหมู่ย่อยของระบบการศัลยกรรมหนังสือแบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ปรากฏว่าวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์และในรายงานการวิจัยมากที่สุดเป็นวารสารในหมวดหมู่ย่อย เภสัชกรรมและ เภสัชวิทยา โดยได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ร้อยละ 29.18 และในรายงานการวิจัยร้อยละ 38.44 รองลงมาได้แก่หมวดหมู่ย่อยการรักษามีจำนวนการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์คิดเป็นร้อยละ 19.14 และในรายงานการวิจัยคิดเป็นร้อยละ 19.80 สำหรับวารสารในหมวดหมู่ย่อยที่ได้รับการอ้างอิงน้อยที่สุดในวิทยานิพนธ์เป็นวารสารในหมวดหมู่ตจศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 0.03 และรายงานการวิจัยอ้างอิงวารสารในหมวดหมู่จุลชีววิทยาน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 0.58

เมื่อจำแนกขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงออกตามสาขาวิชาของวิทยานิพนธ์ ปรากฏว่าวิทยานิพนธ์ 4 สาขาวิชาอ้างอิงวารสารในหมวดเภสัชกรรมและเภสัชวิทยามากที่สุด ได้แก่ วิทยานิพนธ์สาขาวิชาจุลชีววิทยา สาขาอาหารเคมี สาขาเภสัชวิทยา และสาขาเภสัชกรรม ส่วนอีก 5 สาขาวิชาอ้างอิงวารสารในหมวดที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับสาขาของวิทยานิพนธ์มากที่สุด

สำหรับรายงานการวิจัยปรากฏว่า รายงานการวิจัย 6 สาขาวิชา อ้างอิงวารสารในหมวดเภสัชกรรมและเภสัชวิทยามากที่สุด ได้แก่ รายงานการวิจัยสาขาวิชาจุลชีววิทยา สรีรวิทยา อาหารเคมี เภสัชวิทยา เภสัชพฤกษศาสตร์ และเภสัชเวท รายงานการวิจัยอีก 3 สาขาวิชาอ้างอิงวารสารในหมวดเคมีมากที่สุด ได้แก่ รายงานการวิจัยสาขาวิชา เภสัชกรรม เภสัชเคมี และเภสัชอุตสาหกรรม ส่วนรายงานการวิจัยสาขาวิชาชีวเคมีอ้างอิงวารสารในหมวดเภสัชกรรมและเภสัชวิทยา และเคมีมากที่สุดเท่ากัน

4. อายุของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

วารสารที่มีอายุในช่วง 0-5 ปี ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดทั้งในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 25.86 และ 27.17 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่วารสารที่มีอายุใน

ช่วง 6-10 ปี และ 11-15 ปี โดยวิทยานิพนธ์อ้างอิงถึงวารสารที่มีอายุ 6-10 ปี ร้อยละ 25.32 และอายุ 11-15 ปี ร้อยละ 19.43 ส่วนรายงานการวิจัยอ้างอิงถึงวารสารอายุ 6-10 ปี ร้อยละ 22.11 และอายุ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.09 นอกจากนี้ยังพบว่าวารสารเก่าจะได้รับ การอ้างอิงน้อยลงตามลำดับทั้งในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย สำหรับวารสารเก่าที่สุดที่ได้รับการ อ้างอิงถึงในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยมีอายุ 152 ปี และ 82 ปี ตามลำดับ

5. ภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึง

วารสารภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงถึงมากกว่าวารสารภาษาไทยคิดเป็นร้อยละ 96.52 : 2.65 ของวารสารทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิงถึงในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย และวารสารภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ได้รับการอ้างอิงถึงในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย ได้แก่วารสารภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส ภาษารัสเซีย ภาษาบัลแกเรีย ภาษาอิตาลี และภาษาญี่ปุ่น รวมคิดเป็นร้อยละ 0.83 เมื่อจำแนกภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงตามภาษาที่ใช้ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย ปรากฏว่าวิทยานิพนธ์ที่เรียบเรียงเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษต่างก็อ้างอิงถึงวารสารภาษาอังกฤษมากกว่าวารสารภาษาไทยคิดเป็นร้อยละ 96.79 : 2.99 และ 98.04 : 0.56 ตามลำดับ สำหรับรายงานการวิจัยพบว่ารายงานการวิจัยที่เรียบเรียงเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษอ้างอิงถึงวารสารภาษาอังกฤษมากกว่าวารสารภาษาไทยเช่นเดียวกับวิทยานิพนธ์คิดเป็นร้อยละ 85.28 : 13.91 และ 94.09 : 1.97 ตามลำดับ

6. ความสัมพันธ์ของวารสารที่มีความถี่ของการอ้างอิงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์และในรายงานการวิจัย

ในการนำรายชื่อวารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่มีความถี่ของการอ้างอิงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยมาเปรียบเทียบกันพบว่า รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยมีจำนวน 30 ชื่อ แต่มีเพียง 25 ชื่อที่ได้รับการอ้างอิงถึงทั้งในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย ความสัมพันธ์ของการอ้างอิงถึงวารสารทั้งในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยมีค่าสหสัมพันธ์ +0.39 และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของความสัมพันธ์ของการอ้างอิงถึงวารสารในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยในระดับ 0.05 ($t.05$) ปรากฏว่า $t.05$ มีค่าเท่ากับ 5.211 ซึ่งมากกว่าค่า t ที่ปรากฏในตาราง แสดงว่าวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยมีความสัมพันธ์กันใน

ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. เปรียบเทียบรายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงกับรายชื่อวารสารที่มีในห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์

ในการเปรียบเทียบรายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงทั้งหมดกับรายชื่อวารสารที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ปรากฏว่าห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์มีวารสารที่ได้รับการอ้างอิง 73 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 9.16 โดยแยกเป็นวารสารภาษาไทย 16 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 29.63 ของวารสารภาษาไทยทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิง และวารสารภาษาต่างประเทศ 57 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 7.67 ของวารสารภาษาต่างประเทศทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิง

อภิปรายผล

1. ปริมาณการอ้างอิงวารสาร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการอ้างอิงวารสารในวิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย ปรากฏว่ามีปริมาณการอ้างอิงวารสาร 7,982 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 71.72 ของปริมาณการอ้างอิงทั้งหมด (11,129 ครั้ง) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของแมคเคนและโบบิค (Mc Cain and Bobick 1981 : 257-267) ที่วิเคราะห์การอ้างอิงวารสารในสิ่งพิมพ์ของอาจารย์และในวิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเทมเปิล พบว่าวารสารได้รับการอ้างอิงมากกว่าหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ โดยพบว่า ในจำนวนการอ้างอิงทั้งหมด 4,155 ครั้ง เป็นการอ้างอิงวารสาร 3,739 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 91 ของจำนวนการอ้างอิงทั้งหมด จากการที่วารสารได้รับการอ้างอิงมากในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยสาขาเภสัชศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่สำคัญสำหรับการค้นคว้าวิจัยมากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ในสาขาวิชานี้ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการใช้สิ่งพิมพ์ทางด้านเภสัชศาสตร์เน้นข้อสันเทศ์ที่ทันสมัย รวมทั้งรายงานความก้าวหน้าทางวิชาการที่ล่าสุดซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำเสนอในรูปแบบของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเท่านั้น

2. รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

จากผลการวิเคราะห์รายชื่อวารสารภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย พบว่า สารศิริราช เป็นวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในวิทยานิพนธ์ ซึ่งวารสารนี้จัดทำโดย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มีเนื้อหาครอบคลุมวิชาการด้านการแพทย์

สารานุกรมคู่คำศัพท์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำหรับวารสารภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ในรายงานการวิจัย คือ เชียงใหม่เวชสาร ซึ่งจัดทำโดยคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีเนื้อหาครอบคลุมวิชาการทางด้าน การแพทย์ สารานุกรมคู่และวิทยาศาสตร์การแพทย์ เช่นกัน จากการที่วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยอ้างอิงวารสารชื่อดังกล่าวมากที่สุด เนื่องจากว่าเป็นวารสารที่มีขอบเขตเนื้อหาทางด้าน การแพทย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาขาวิชา เภสัชศาสตร์ แต่การที่วารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดไม่ใช่วารสารชื่อเดียวกัน กล่าวคือ ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ใช้ สารศิริราช มากที่สุดอาจเป็นเพราะในการทำวิทยานิพนธ์ของคณะเภสัชศาสตร์ บางสาขาวิชา มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมอาจแนะนำให้ผลิตใช้ สารศิริราช ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมมีความคุ้นเคย สำหรับรายงานการวิจัยซึ่งอ้างอิง เชียงใหม่เวชสาร มากที่สุดอาจมีสาเหตุมาจากการที่อาจารย์คณะเภสัชศาสตร์สังเกตความไปตีพิมพ์ใน เชียงใหม่เวชสาร มากจึงทำให้อาจารย์มีความคุ้นเคยกับวารสารชื่อนี้มากและจึงนำมาใช้มากขึ้นเช่นเดียวกัน

ส่วนวารสารภาษาต่างประเทศที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ปรากฏผลตรงกันทั้งในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย คือ Chemical Abstracts (CA) ซึ่งเป็นวารสารสาระสังเขปครอบคลุมบทความจากวารสารต่าง ๆ ทั่วโลกในสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ โดยเน้นหนักในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเคมี รวมทั้งครอบคลุมลัทธิบัตรต่างๆ และสูตรเคมีต่างๆ ด้วย

การที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยอ้างอิงวารสาร Chemical Abstracts ซึ่งเป็นวารสารสาระสังเขปนี้ เนื่องจากผู้เรียบเรียงงานดังกล่าว อ่านสาระสังเขปของบทความวารสารที่ครอบคลุมไว้ใน CA แล้วแต่แทนที่จะลงรายการอ้างอิงด้วยชื่อบทความและวารสารที่ค้นได้ กลับใช้วิธีอ้างอิงจากชื่อ CA แทน และเนื่องจาก CA เป็นคู่มือที่จำเป็นต้องใช้มากในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ ดังนั้นจึงปรากฏว่า วารสารสาระสังเขปชื่อนี้มีการอ้างอิงมากที่สุด สำหรับวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากเป็นอันดับ 2 ในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยเป็นวารสารชื่อเดียวกันคือ Journal of Pharmaceutical Sciences ซึ่งอาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นวารสารหลักในสาขาวิชา เภสัชศาสตร์ เนื่องจากได้รับการอ้างอิงมากที่สุดคล่องกันทั้งในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย

3. ขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึง

ในด้านขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงพบว่า ทั้งวิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยอ้างอิงถึงวารสารในหมวดแพทย์ศาสตร์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68.15 และ 69.65 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากหมวดแพทย์ศาสตร์ของระบบการสัดหมูหนังสือหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านเภสัชศาสตร์ไว้ในหมวดนี้ด้วย วารสารหมวดที่ได้รับการอ้างอิงถึงมากอันดับรองลงมา คือวารสารในหมวดวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นหมวดที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสาขาเภสัชศาสตร์ และเมื่อพิจารณาปริมาณการอ้างอิงถึงวารสารในหมวดวิทยาศาสตร์และแพทย์ศาสตร์ มาคำนวณตามหมวดหมู่ย่อยของระบบการสัดหมูหนังสือหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน พบว่า ทั้งวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยอ้างอิงถึงวารสารในหมวดหมู่ย่อยเภสัชกรรมและเภสัชวิทยามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.18 และ 38.44 ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ สัมมติฐานของการวิจัยข้อ 2 ที่กำหนดไว้ว่า "วารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงมากที่สุดในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเภสัชศาสตร์และในรายงานการวิจัยของอาจารย์ เป็นวารสารที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านเภสัชศาสตร์"

ผลการวิจัยนอกจากจะพบว่า วารสารในสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ได้รับการอ้างอิงถึงมากที่สุดแล้ว ยังพบว่าวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยอ้างอิงถึงวารสารที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับสาขาวิชาของวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยด้วย ดังตัวอย่างเช่น วิทยานิพนธ์สาขาวิชาสรีรวิทยาอ้างอิงถึงวารสารในหมวดสรีรวิทยามากที่สุด และสาขาเภสัชเคมีและเภสัชอุตสาหกรรมอ้างอิงถึงวารสารในหมวดเคมีมากที่สุด เป็นต้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรพรรณ โพธิ์แก้ว (2526:72) อารีย์ ชื่นวัฒนา (2524:82) และพรพรรณ เลาสักขณเสิศ (2528:51) ที่พบว่า เอกสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงส่วนใหญ่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาเดียวกับประชากรที่ศึกษา กล่าวคือ พรพรรณ โพธิ์แก้ว พบว่าร้อยละ 90 ของการอ้างอิงถึงทั้งหมดมีเนื้อหาทางสังคมศาสตร์ อารีย์ ชื่นวัฒนา พบว่าร้อยละ 67 ของเอกสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงมีเนื้อหาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในขณะที่พรพรรณ เลาสักขณเสิศ พบว่าเอกสารที่มีเนื้อหาทางด้านเศรษฐศาสตร์ได้รับการอ้างอิงถึงสูงสุด

4. อายุของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

จากผลการวิเคราะห์อายุของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง พบว่าวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดทั้งในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย มีอายุในช่วง 0-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.96 และ 27.17 ตามลำดับ รองลงมาคือวารสารที่มีอายุในช่วง 6-10 ปี ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์การอ้างอิงทั้งหมด ซึ่งพบตรงกันว่า เอกสารที่ได้รับการอ้างอิงมากจะมีอายุในช่วง 0-5 ปี และรองลงมาเป็นเอกสารที่มีอายุในช่วง 6 - 10 ปี แต่อย่างไรก็ตามการอ้างอิงวารสารที่มีอายุในช่วง 6 - 10 ปีก็มีความแตกต่างไม่แตกต่างจากวารสารในช่วงอายุ 0 - 5 ปีมากนัก การที่วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยสาขาเภสัชศาสตร์อ้างอิงวารสารใหม่ ๆ ที่มีอายุ 0 - 5 ปี มากที่สุด เนื่องจากเหตุผลเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2 กล่าวคือ สาขาวิชาเภสัชศาสตร์มีความจำเป็นต้องติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ รวมทั้งผลการค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องใช้วารสารปีใหม่ ๆ เป็นหลัก

ผลการวิจัยที่ได้ตรงกับสมมติฐานข้อ 3 ซึ่งกำหนดว่า "วารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ และในรายงานการวิจัยของอาจารย์ คณะเภสัชศาสตร์ มีอายุในช่วง 0-5 ปี"

5. ภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

ในการศึกษาภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง พบว่า วารสารภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากกว่าวารสารภาษาไทยคิดเป็นร้อยละ 96.52 : 2.65 ของวารสารทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์และในรายงานการวิจัยรวมกัน และเมื่อจำแนกภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงออกตามภาษาที่ใช้ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยก็ปรากฏผลตรงกันว่า ทั้งวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยที่เรียบเรียงเป็นภาษาไทยอ้างอิงวารสารภาษาอังกฤษมากกว่าวารสารภาษาไทยคิดเป็นร้อยละ 96.79 : 2.99 และ 85.28 : 13.91 ตามลำดับ และวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยที่เรียบเรียงเป็นภาษาอังกฤษอ้างอิงวารสารภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทยเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 98.04 : 0.56 และ 94.09 : 1.97 ตามลำดับ การที่ทั้งวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยอ้างอิงวารสารภาษาอังกฤษมากกว่าวารสารภาษาไทย เนื่องจากวารสารทางด้านเภสัชศาสตร์ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยยังมีน้อยและการจัดทำวารสารยังจำกัดอยู่เฉพาะสถาบันการศึกษา หน่วยราชการ และสมาคมทางวิชาการ

เท่านั้น ในขณะที่วารสารภาษาอังกฤษในสาขา เกสซ์คำาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้องจัดพิมพ์ออกมาเป็นจำนวนมาก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของพูลสุ่ย ปรวิตรวรวิดิ (2526:250) ซึ่งพบตรงกันว่าวารสารภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงถึงมากกว่าวารสารภาษาไทยในงานเขียนทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากวารสารวิชาการภาษาไทยทางด้านนี้มีจำนวนน้อยมากเช่นเดียวกับสาขา เกสซ์คำาสตร์

ผลการวิจัยที่ได้ตรงกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า "วิทยานิพนธ์สาขาวิชา เกสซ์คำาสตร์ และรายงานการวิจัยของอาจารย์คณะ เกสซ์คำาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอ้างอิงถึงวารสารภาษาอังกฤษมากกว่าวารสารภาษาไทย"

6. ความสัมพันธ์ของวารสารที่มีความถี่ของการอ้างอิงถึงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์และในรายงานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์วารสารที่มีความถี่ของการอ้างอิงถึงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏว่า รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อ 4 ที่ว่า "รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงมาก 20 ชื่อแรกในวิทยานิพนธ์สาขาวิชา เกสซ์คำาสตร์และในรายงานการวิจัยของอาจารย์คณะ เกสซ์คำาสตร์ มีความสัมพันธ์กัน" ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นได้ชัดว่าการใช้วารสารของผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยมีความสอดคล้องกันหรืออาจกล่าวได้ว่าวารสารที่มีการใช้มากเป็นวารสารกลุ่มเดียวกัน

7. เปรียบเทียบรายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงกับรายชื่อวารสารที่มีอยู่ในห้องสมุด คณะ เกสซ์คำาสตร์

จากรายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงทั้งสิ้น 797 ชื่อ พบว่าห้องสมุดคณะ เกสซ์คำาสตร์มีอยู่เพียง 73 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.16 โดยจำแนกเป็นภาษาไทย 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 26.93 ของวารสารภาษาไทยทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิง และภาษาต่างประเทศ 57 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.67 ของวารสารภาษาอังกฤษทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิง ซึ่งนับว่า คณะ เกสซ์คำาสตร์ยังมีวารสารจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ของผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์และราย-

งานการวิจัย แต่เมื่อเปรียบเทียบรายชื่อวารสารภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไปจากวารสารจำนวน 10 ชื่อ พบว่าห้องสมุดมีถึง 8 ชื่อและในรายงานการวิจัย 4 ชื่อห้องสมุดมี 3 ชื่อ อาจนับได้ว่าวารสารภาษาไทยส่วนใหญ่ที่มีในห้องสมุดเป็นวารสารที่มีคุณค่าตรงกับความต้องการของผู้ใช้แต่เมื่อเปรียบเทียบรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด 31 ชื่อในวิทยานิพนธ์และ 15 ชื่อในรายงานการวิจัย พบว่าห้องสมุดมี 15 ชื่อ และ 8 ชื่อ ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวารสารภาษาอังกฤษที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดคือ Chemical Abstracts ปัจจุบันห้องสมุดเลิกบอกรับแล้ว อาจกล่าวได้ว่าวารสารภาษาอังกฤษชื่อที่มีการใช้มาแล้วยังมีเป็นจำนวนน้อยในห้องสมุด นอกจากนั้นการที่ห้องสมุดมีวารสารที่ได้รับการอ้างอิงเป็นจำนวนน้อย อาจเนื่องมาจากวารสารทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิงมิได้มีเฉพาะวารสารทางด้านเภสัชศาสตร์เท่านั้น ในขณะที่ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์มีนโยบายจะจัดหาวารสารทางด้านเภสัชศาสตร์ให้สมบูรณ์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการวารสารทางด้านนี้แก่บุคคลภายนอกด้วย ประกอบกับคณะเภสัชศาสตร์มีภาควิชา 6 ภาค ซึ่งเปิดสอนในสาขาเภสัชศาสตร์โดยตรงและอีก 4 ภาคที่เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเภสัชศาสตร์ ดังนั้นวารสารส่วนใหญ่ที่จัดหาเข้าห้องสมุดจึงเน้นทางด้านเภสัชศาสตร์เป็นหลัก

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของพูลลู่ย ปรวิตรวรวิดิ (2526:258) ซึ่งพบว่าเมื่อเปรียบเทียบวารสารทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิงกับวารสารที่มีในห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดแต่ละแห่งจะมีวารสารที่ได้รับการอ้างอิงเพียงไม่กี่รายการกล่าวคือ จากวารสารภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงถึง 149 ชื่อ ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีเพียง 39 ชื่อ และห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มี 62 ชื่อ สำหรับวารสารภาษาอังกฤษที่ได้รับการอ้างอิงถึง 263 ชื่อ ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาฯ มีเพียง 46 ชื่อในขณะที่ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ธรรมศาสตร์มี 96 ชื่อ

ผลการวิจัยที่ได้ไม่ตรงกับสมมติฐานข้อ 5 ที่ว่า "รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเภสัชศาสตร์และในรายงานการวิจัยของอาจารย์ฯ ร้อยละ 80 เป็นวารสารที่มีในห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย"

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ในการรวบรวมรายงานการวิจัยของอาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ เนื่องจากไม่มีแหล่งข้อมูลทางบรรณานุกรมของรายงานการวิจัยที่สมบูรณ์ ทำให้ผู้วิจัยต้องรวบรวมรายชื่อรายงานการวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ หลายแหล่ง เช่น จากฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและห้องสมุดต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้ประชากรที่เป็นรายงานการวิจัยไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

2. การลงรายการบรรณานุกรมทางวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพมีวิธีการลงโดยใส่ชื่อย่อของวารสารซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องหาชื่อเต็มของวารสารจากคู่มือต่าง ๆ เพิ่มเติม แต่บางชื่อไม่สามารถหาชื่อเต็มได้ จึงต้องลงรายการตามชื่อย่อนั้น

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดหาวารสารเข้าห้องสมุดให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ โดยบรรณารักษ์ควรให้ความสำคัญกับการจัดหาวารสารชื่อที่มีการใช้มากเข้าห้องสมุดให้ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นอันดับแรก และเมื่อมีงบประมาณเพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอในอนาคตอาจพิจารณาจัดหาวารสารชื่ออื่น ๆ ที่มีการใช้ต่อไป สำหรับวารสารชื่อที่มีการใช้น้อยอาจนำไปพิจารณาและสอบถามภาคีวิชาที่เกี่ยวข้องว่าสมควรบอกรับต่อไปหรือไม่ เพื่อจะได้นำงบประมาณวารสารชื่อดังกล่าวไปบอกรับวารสารชื่อใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นได้

นอกจากนั้นผลการวิจัยในส่วนของขอบเขตเนื้อหาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง ซึ่งทำให้ทราบว่าทั้งอาจารย์และนิสิตระดับปริญญาโทและปริญญาตรีใช้วารสารในหมวดหมู่ใดในสัดส่วนมากน้อยแค่ไหน ยังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาบอกรับวารสารเข้าห้องสมุดให้เหมาะสมกับการใช้และมีความสัมพันธ์กันในสาขาต่าง ๆ อีกด้วย

2. ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์อาจพิจารณาจัดเก็บวารสารที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งมีการใช้น้อยลงแล้วไว้ในห้องเก็บสิ่งพิมพ์เพื่อให้ห้องสมุดมีเนื้อที่จัดเก็บวารสารใหม่ ๆ และมีที่นั่งอ่านวารสารมากขึ้น

3. จากรายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมาก บรรณารักษ์ควรพิจารณาคัดเลือกมาจัดทำดรรชนีหรือสารระสังเขปรวมทั้งจัดบริการหมุนเวียนหน้าสารบัญ (Current Content) แก่ผู้ใช้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากวารสารมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารในสาขาวิชาอื่น ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ทราบแนวทางการใช้ทรัพยากรของผู้เรียบเรียงงานวิจัยในสาขาอื่น ๆ

2. ควรมีการวิเคราะห์พฤติกรรมการอ้างถึงในการเรียงรายงานการวิจัยสาขาเภสัชศาสตร์ เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมในการอ้างถึงมีความสัมพันธ์กับเอกสารที่นำมาอ้างถึงมากน้อยเพียงใด

3. ควรศึกษาการใช้วารสารในห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น การล้งแบบสอบถาม การศึกษา การใช้ห้องสมุด หรือศึกษาจากสถิติการยืมวารสารของผู้ใช้ เป็นต้น เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์การอ้างถึงว่าตรงกันหรือต่างกันอย่างไร อันจะทำให้ห้องสมุดได้รับข้อมูลที่เที่ยงตรงยิ่งขึ้น

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบวารสารที่ได้รับการอ้างถึง กับงบประมาณในการบอกรับ การดูแลรักษา การเก็บเล่ม ตลอดจนกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบว่าวารสารได้รับการใช้หรืออ้างอิงอย่างคุ้มค่ากับงบประมาณที่ต้องสูญเสียไปในการจัดบริการวารสารแต่ละรายการที่ห้องสมุดมีหรือไม่



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย